

อ ำ นุ ภ า พ เ น รุ บ ร ร พ ต

การอยู่ในประเทศที่เหมาะสม เป็นมงคลอันสูงสุด

อ่านภาพเนรูปรรพต

๓๗๔

เวลาในโลกมนุษย์เพียงวันละ ๒๔ ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาที่น้อยมาก ยิ่งวันเวลาผ่านไป ลังขารร่างกายของเราก็ยิ่งเสื่อมไปตามลำดับ เหมือนพระอาทิตย์ที่เดินทางมาจนเริ่มบ่ายคล้อยทุกขณะ และเหลือเวลาอีกไม่นานก็ต้องอัสดง นี่คือความเป็นจริงของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นพระเจ้าจักรพรรดิจอมราชาหรือยากจนเข็ญใจ ต่างต้องตกอยู่ในสภาวะเช่นนี้ทุกคน ขอให้ทุกคนตระหนักว่า ในขณะที่สังขารร่างกายกำลังเดินทางไปสู่ความเสื่อมสลายทุกลมหายใจควรต้องเป็นไปเพื่อการสร้างบารมีเท่านั้น เราต้องบำเพ็ญทั้งทาน ศีล และภาวนาไม่ให้ขาดแม้แต่วันเดียว โดยเฉพาะการทำใจให้หยุดนิ่งนี้เป็นวัตถุประสงค์หลักของการเกิดมาเป็นมนุษย์ทุกๆ คน

มีวาระพระบาลีที่พระลัมมालัมพุทธานเจ้าตรัสไว้ในมงคลสูตร ความว่า

“ปฏิรูปเทสวาโส เอตมมงคลมุตตมัม

การอยู่ในประเทศที่เหมาะสม เป็นมงคลอันสูงสุด”

ถิ่นที่อยู่อันเหมาะสมเป็นเรื่องที่สำคัญมากสภาพแวดล้อมที่ดีนั้น ย่อมมีผลต่อทุกคน โดยเฉพาะสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวจะมีผลต่อการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ และอุปนิสัยใจคออย่างมาก แม้พระลัมมालัมพุทธานเจ้ายังทรงนำเรื่องราวในอดีตมาตรัสเล่าว่า

อ่านภาพในรูปบรรพต

๓๗๕

แม้รัชชาติที่ปราศจากความรู้สึก ไม่มีวิญญาณ มีเพียงการเจริญเติบโตตามสภาพของมันเท่านั้น แต่หากอาศัยอยู่ใกล้สิ่งใดก็มักจะเป็นเหมือนสิ่งนั้นด้วย ต้นมะม่วงที่เคยหอมหวานอร่อยอยู่ใกล้ต้นสะเดา ถูกกิ่งและรากเกี่ยวพัน ยังทำให้กลายเป็นมะม่วงที่มีรสขมเหมือนสะเดาได้ จะกล่าวไปโยกับหมู่มนุษย์ที่ยังไม่หมดอาสวกิเลส ถูกวิชาปิดบัง จะไม่ถูกสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยได้

ในยุคปัจจุบัน ถิ่นที่เหมาะสมในการสร้างบารมี และสร้างคนให้เป็นคนดีนั้น นับวันยิ่งลดน้อยลงไปทุกขณะ ส่วนใหญ่มักพบกับสถานะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างบารมี ทำให้สังคมของเราต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดเป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาใหญ่ก็คือ ศีลธรรมในดวงใจของมนุษย์ เริ่มลดลงอย่างน่าใจหาย แม้จะยังไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้เร็วเท่าที่ใจปรารถนา แต่เราสามารถสร้างสังคมใหม่ให้บังเกิดขึ้น เป็นสังคมในอุดมคติ และเป็นแบบอย่างของชาวโลกได้ นั่นคือ สังคมที่รักการประพฤติปฏิบัติธรรมนั่นเอง

ปฏิรูปเทส ถิ่นที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าบรมครูของเรา ได้ตรัสไว้ว่า ต้องประกอบด้วยองค์ ๔

อานาปานุสสติกรรมวิธี

๓๗๖

ประการ คือ อาวาสหรือที่อยู่อาศัยนั้น ต้องเป็นที่สบาย สะดวก
ทุกๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ เครื่องอำนวยความสะดวกทุกอย่าง
อันจะก่อให้เกิดความสบายใจแก่ผู้อยู่อาศัย และแม้มีที่อยู่อาศัย
สบายก็ใช่จะเรียกว่าปฏิรูปเทส อาหารการกินก็ต้องสะดวก
สบายทุกอย่างเช่นกัน

ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลต้องเป็นที่สบายด้วย ในสภาพที่จะ
ต้องอยู่ร่วมกันหากผู้ที่อยู่ร่วมกันไม่มีศีลมีธรรม การอยู่ด้วยกันนั้น
ย่อมไม่ได้รับความสุขใจเท่าที่ควร พระพุทธองค์จึงตรัสให้ความ
สำคัญกับบุคคลว่า ต้องมีศีล และทวิจฺฉิเสมอกัน ประการสุดท้าย
ธรรมะต้องเป็นที่สบาย สถานที่นั้นต้องเอื้ออำนวยในการทำ
เราได้มีโอกาสศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรมได้อย่างสะดวก เมื่อมี
โอกาส ได้ลิ้มรสแห่งธรรมแล้ว ชีวิตที่เกิดมาจึงจะเต็มเปี่ยม
บริบูรณ์ ถิ่นที่เหมาะสมที่กล่าวมานี้ เป็นปฏิรูปเทสที่พระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าตรัสไว้นั่นเอง

เหล่าบัณฑิตนักปราชญ์ล้วนแสวงหาปฏิรูปเทสเช่นนี้
หากสถานที่ใด ไม่ใช่ปฏิรูปเทสแล้ว แม้จะมีค่ามากมายมหาศาล
สักปานใดก็ตาม ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้มีปัญญาทั้งหลาย
เรื่องทำนองนี้เคยเกิดขึ้นแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเล่า
โดยปรารภถึงถิ่นที่พระภิกษุรูปหนึ่งได้ไปพบมา เรื่องมีอยู่ว่า

อ่านภาพในรูปบรรพต

๓๗๓

*ภิกษุรูปนั้นเรียนกัมมัฏฐานในสำนักของพระบรมศาสดาแล้ว
ได้ไปแสวงหาที่ปฏิบัติธรรมท่านเดินทางไปจนถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
เมื่อชาวบ้านเห็นอิริยาบถของท่านก็เลื่อมใส ต่างพากัน
อาราธนาให้ท่านอยู่ประพฤติปฏิบัติธรรมที่หมู่บ้านนั้น ลงทุน
สร้างบรรณศาลา และถวายสักการะแด่ท่านมากมาย ต่อเมื่อมี
กลุ่มอื่นที่เป็นพวกสัสสตะวาทะมา ชาวบ้านได้ฟังคำสอนพวกนั้น
ต่างพากันทิ้งคำสอนเดิมจนหมดสิ้น

ครั้นมีอีกกลุ่มเข้ามาซึ่งมีคำสอนแตกต่างกัน ก็จะพากัน
ทิ้งความเชื่อเดิม แล้วหันมานับถือกลุ่มใหม่อีก เมื่อกลุ่มของ
ชีเปลือยเข้ามา ก็ทิ้งกลุ่มเดิมไปนับถือชีเปลือยอีก เป็นอย่างนี้
เรื่อยไป ทำให้ภิกษุรูปนั้นอยู่อย่างลำบากใจ ปฏิบัติธรรมได้ไม่
สะดวกเหมือนเมื่อก่อน ครั้นออกพรรษาท่านจึงเดินทางกลับ
มายังวัดพระเชตะวัน กราบทูลเรื่องราวทั้งหมดให้พระบรม-
ศาสดาทราบว่า “ข้าพระพุทธเจ้าอยู่อย่างนี้เป็นทุกขีในสำนักของ
บุคคลที่ไม่รู้สิ่งที่เป็นคุณ และไม่ใช้คุณ” พระพุทธองค์สดับเช่นนั้น
จึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุ บัณฑิตทั้งหลายในสมัยก่อน แม้เกิดใน
กำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน แม้เพียงวันเดียวก็ยังไม่ยอมอยู่ในถิ่น

อาณาจักรสุโขทัย

๓๗๘

ที่ไม่รู้สิ่งที่เป็นคุณ เป็นโทษ” จากนั้นทรงนำอดีตนิทานมาตรัสเล่าว่า

ในอดีตกาลพระโพธิสัตว์อุบัติในกำเนิดหงส์ทอง อยู่รวมกันเป็นครอบครัวที่เขาจิตตกุฎ โดยอาศัยฉีกกินข้าวสาละที่เกิดขึ้นเองในป่าหิมพานต์ พระโพธิสัตว์เป็นผู้นำมีคุณธรรม มีปัญญา เอาใจใส่ดูแลครอบครัวอย่างมีความสุขกันทุกๆ ตัว หงส์น้อยสุดท้องของพระโพธิสัตว์แม้จะยังเล็ก ไม่ค่อยรู้เรื่องราวในชีวิต แต่ยังจัดได้ว่า เป็นสัตว์ที่ทรงภูมิปัญญาทีเดียว ทุกท่านคงได้ข้อคิดว่า ครอบครัวที่มีบุญบารมี แม้จะพลัดพลั้งไปเกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉานบ้าง แต่ก็เป็นสัตว์ที่มีความสุขตามอัตภาพนั้นๆ ผู้มีบุญมีคุณธรรมอยู่ที่ใด ที่ตรงนั้นย่อมมีแต่ความสุข เหล่าญาติพี่น้องบริวารก็พลอยมีความสุขไปด้วย

วันหนึ่ง ผุ่งหงส์พากันไปหากินในป่าหิมพานต์นั้น แล้วบินกลับมายังภูเขาคจิตตกุฎเช่นทุกวันที่ผ่านมา แต่ในระหว่างทางวันนั้นเอง ผุ่งหงส์ได้เห็นภูเขาทองลูกหนึ่ง เป็นภูเขาทองคำทั้งลูก มีรัศมีเปล่งปลั่งแผ่ซ่านออกมาสวยงามมาก มีชื่อว่า เนรุบรรพต จึงพากันบินไปเกาะอยู่บนยอดภูเขานั้น เหล่าสัตว์ที่อยู่ในที่นั้นมีหลายชนิดด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นนก กระต่าย หรือสัตว์ ๔ เท้านานาชนิด ต่างอาศัยอยู่ในนั้น ทันทีที่เข้ามาสู่อาณาบริเวณ

อ่านภาพในรูปบรรพต

๓๓๕

ของภูเขาทองนั้น สรรพสัตว์ทุกตัวจะกลายเป็นสีทองทั้งหมด เพราะอาณาภาพแห่งแสงสีทองของภูเขานั้น

น้องสุดท้อของพระโพธิสัตว์ไม่รู้สาเหตุที่ตนเองและเหล่าสัตว์ทั้งหลายกลายเป็นสีทอง เกิดความสงสัยขึ้นในใจ จึงเอ่ยถามพี่ชายว่า “ฝูงกาก็ดี แม่น้ำพวกเราที่เป็นสุวรรณหงส์ที่ประเสริฐกว่านกทั้งหลายก็ดี ทั้งสิงโต ทั้งเสือ นก หมาในต่างก็เป็นสีทองเหมือนกัน ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น” พระโพธิสัตว์ตอบว่า “ผู้คนทั้งหลายเขาเรียกภูเขานี้ว่า เนรุ เป็นภูเขาที่เล็กกว่าภูเขาทั้งหลายในโลกนี้ สรรพสัตว์ทั้งหลายที่เข้ามาในภูเขานี้จะมีสีสวยงาม” น้องสุดท้อได้ฟังดังนั้นแล้ว ด้วยความที่เป็นผู้มีปัญญาเป็นบัณฑิต รู้จักคิดหาเหตุผลด้วยความรู้ของตนว่า แม้ภายนอกทุกตัวจะมีสีสวยงามเหมือนกันหมด แต่เมื่อคุณธรรมภายในไม่เสมอกัน สถานที่นี้แม้จะมีค่ามากสักปานใดก็ตาม ก็ไม่ใช่ถิ่นที่อยู่อันเหมาะสม จึงได้กล่าวขึ้นว่า

“ณ ที่แห่งนี้แต่ความไม่นับถือ ดูหมิ่นลัทธิบုรุษ หรือมีการนับถือคนเลว คนดีไม่ควรอยู่ แต่ในที่ใด เขาบูชาคนขยัน คนกล้าหาญ และคนดี ลัทธิบรุษทั้งหลายจะไปอยู่ในที่นั้น ไม่เป็นเรื่องแปลก เขาเนรุนี้ จะไม่คบคนเลว คนชั้นสูง และคนขนาดกลาง เขาเนรุทำสัตว์ให้เหมือนกันแต่เพียงภายนอกเท่านั้น

อานุกรภาพเนรบุรพพต

๓๘๐

เอาเถิด พวกเราจะละทิ้งเขาเนรนั่นเสีย แม้อยู่ในที่นี้ก็ไม่มีประโยชน์อันใด” จากนั้นฝูงหงส์ต่างลงจากเนรบรรพตนั้น มุ่งตรงไปยังภูเขาคิตตภูฏซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่อย่างมีความสุข เพราะทุกตัวล้วนมีศีล มีปัญญาที่หาได้ยาก

ครั้นพระศาสดาล้มมาล้มพุทธเจ้าทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาแสดงแล้ว ทรงประชุมชาดกว่า หงส์ตัวน้อยสุดท้อง ซึ่งเป็นตัวที่ทรงปัญญานั้น ได้กลับมาเกิดเป็นพระอานนท์เถระ พุทธอุปัฏฐากผู้เป็นเอตทัคคะ คือ เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในการอุปัฏฐากพระลัมมาล้มพุทธเจ้า แล้วท่านยังเป็นพหูสูตรทรงจำคำสอนของพระพุทธองค์ได้มากที่สุด ส่วนสุวรรณหงส์ตัวพี่นั้น ได้มาเกิดเป็นพระพุทธองค์เอง

เราจะเห็นว่า แม้ถิ่นที่อยู่อาศัยจะมีราคามากมายมหาศาล ใช่ว่าจะเป็นที่ต้องการของผู้มีปัญญา หากสถานที่แห่งนั้นไม่เป็นปฏิรูปเทศที่เอื้ออำนวยต่อการทำความดี นี่คือความสำคัญของการอยู่ในที่ที่เหมาะสม หากเราได้อยู่ในที่ที่เหมาะสมทุกประการแล้ว การใช้ชีวิตและการสร้างบารมีของเราย่อมดำเนินไปได้อย่างง่ายดาย ดังนั้น ขอให้ทุกคนมาช่วยกันสร้างถิ่นที่เหมาะสมในการทำความดี ให้บังเกิดแก่สังคมโลกให้มากที่สุด โลกเราจะได้เข้าสู่ยุคแห่งสันติภาพที่แท้จริง